

Desatero o projevech nadaných

Žádné dvě děti nejsou zcela stejné a o nadaných dětech platí totéž. Clark (2008) dokonce uvádí, že nadaní se od sebe odlišují více než jedinci intaktní populace. Proto nelze nadané žáky vnímat jako homogenní skupinu (Fořtík a Fořtíková, 2007). Přesto lze vymezit projevy, se kterými se u nadaných můžeme setkat a na které je nutné brát zřetel při jejich vzdělávání. Nadaní však nemusí disponovat všemi projevy a ani jejich výskyt není zárukou, že se jedná o nadaného. Dále je velmi důležité vzít v úvahu, že uváděné projevy mohou být ovlivněny věkem nadaného a že jsou obvykle vázány na oblast nadání. Zejména je potřeba si uvědomit, že nadání je součástí celé osobnosti nadaného jedince, nikoliv její samostatná a izolovaná část, proto je nutné brát v úvahu osobnost nadaného jako celek (Laznibatová, 2003).

1.	Motivace	<ul style="list-style-type: none"> • vnitřní motivace pro oblast jejich zájmu, často velmi silná; • obtíže s motivováním v jiných oblastech, které nadaný vnímá jako „nedůležité“ z hlediska svého zájmu.
2.	Přístup k učení	<ul style="list-style-type: none"> • perfekcionismus, který požadují i od druhých; • jsou sebekritičtí a někdy mají chybné sebepojetí; • zaujetí pro činnost související s jejich zájmem; • neumí se učit, proto mohou mít problémy; • schopni delší pozornosti pro oblast jejich zájmu; • vysoká koncentrovat pro oblast jejich zájmu.
3.	Paměť	<ul style="list-style-type: none"> • obvykle vynikající, a to zejména v oblasti jejich zájmu; • může být encyklopedická; • vytvářejí struktury; • rychlé zapamatování – nepotřebují tolik opakování jako intaktní populace.
4.	Zpracovávání informací	<ul style="list-style-type: none"> • rychlé zabudovávání nových poznatků do existujících znalostních struktur a v případě potřeby jsou schopni je přebudovat; • používají vyspělejší myšlenkové procesy; • dovedou rychle a správně zobecňovat; • chtějí získávat nové informace a dokáží si je vyhledat; • lépe rozumí abstraktním pojmům než jejich vrstevníci; • vidí neobvyklé vztahy a souvislosti.
5.	Osvojování poznatků	<ul style="list-style-type: none"> • velmi rychlé, nepotřebují tolik procvičování jako intaktní populace; • opakování již známého je zdrojem nudy a nepozornosti; • kladou si otázky; • umí kriticky uvažovat; • prezentují své názory a dokáží je obhajovat.
6.	Pozorování	<ul style="list-style-type: none"> • mají výborné pozorovací schopnosti, dokážou rozlišit i detaily, které jejich vrstevníci nevnímají; • na základě pozorování vyvozují závěry; • jsou schopni odlišit podstatné znaky od nepodstatných;

		<ul style="list-style-type: none"> • plánují postup.
7.	Řešení problému	<ul style="list-style-type: none"> • chápou problémy v širších souvislostech; • jsou schopni uplatňovat osvojené poznatky a zkušenosti v nových situacích; • mají živou představivost; • jsou často originální ve svém uvažování i ve způsobu řešení úkolů; • někdy nejsou schopni přijmout argumenty, které se neshodují s jejich názory.
8.	Smysluplnost	<ul style="list-style-type: none"> • chtějí znát důvody, • chtějí se podílet na plánování, • chtějí mít možnost volby, • odmítají plnit úkoly, které považují za nesmyslné; • neradi se podřizují pravidlům, zejména těm, které nepovažují za odůvodněné.
9.	Vztahy s vrstevníky, dospělými	<ul style="list-style-type: none"> • vzhledem k odlišnosti si nemusí rozumět s vrstevníky, kteří nesdílejí jejich zájmy a jsou na jiné intelektuální úrovni; • mohou odmítat skupinovou práci se spolužáky a být jimi také odmítáni; • pokud nemají možnost komunikovat s vrstevníky „na stejné kognitivní úrovni“, vyhledávají dospělé; • mají sklon k odmítání autorit (např. učitelé, další pedagogičtí pracovníci), pokud je nepovažují za autoritu sami.
10.	Emocionální nevyváženost	<ul style="list-style-type: none"> • velké odlišnosti - je nutné vnímat osobnost nadaného jako celek - někteří odborníci (např. Freeman) s touto charakteristikou nadaných nesouhlasí • bývá spojena s úrovní pohledu na existencionální otázky – zabývají se úvahami, které jejich vrstevníci nevnímají; • mají rozvinutý cit pro morálku a spravedlnost; • nadání umocňuje jejich osobnostní charakteristiky, a proto mohou být více vznětliví, netrpěliví, což může vyvolávat problémy ve vztazích.

CLARK, B. Growing up gifted (7th ed.) Upper Saddle River. NJ: Pearson Prentice Hall. 2008.

FOŘTÍK, V., FOŘTÍKOVÁ, J. Nadané dítě a rozvoj jeho schopností. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-297-3

LAZNIBATOVÁ, J. Nadané dieťa. Bratislava: Iris. 2003.

MACHŮ, E. Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy - příručka pro učitele a studenty učitelství. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN: 80-210-3979-5.